

Minnesanteckningar, Hållbara bygder 2, Vännäs 2007-10-16

Deltagare:

Lisbeth Linse, Naturskyddsföreningen	lisbeth.m.linse@naturskyddsforeningen.se	0736-737325
Sven Ederlöf	sven@vannastv.net	0935-26158
Carin Elofsson, Robertsfors kommun	carin.elifsson@robertsfors.se	0934-14116
Inger Granström, Länsbygderådet	inger.granstrom@sorsele.se	070-3271685
Helen Nilsson, Coompanion	helen@coompanion.se	070-6275249
Bertil Jacobsson	bj067121100@telia.com	070-6687575
Harry Lindström, Naturskyddsföreningen	bjurberg-lindstrom@hotmail.com	0932-10412
Johanna Björklund, SLU	johanna.bjorklund@cul.slu.se	070-5291422
Carl-Axel Åsell, Vännäs Landsbygdsråd	carl@alvnet.se	070-6504711
Billy Ederlöf, Vännäs Landsbygdsråd	billy@alvnet.se	070-3129080
Stig-Olof Holm, Naturskyddsföreningen	stig-olof.holm@emg.umu.se	090-31122
Inga Rundström, SLU	inga.rundstrom@av.se	073-7234924
Marie Byström, CBM	marie.bystrom@cbm.slu.se	0703-146710
Anders Tivell, SLU	anders.tivell@sol.slu.se	070-4036034
Uno Lundback, Hela Sverige ska leva	uno.lundback@bygde.net	070-6000430

Kort information om Vännäs

Alla byar har gjort utvecklingsplaner. Varje dag arbetspendlar 1600 personer de tre milen till Umeå och 800 personer arbetspendlar i motsatt riktning. Det anmärkningsvärda är att det inte finns någon persontrafik på järnvägssträckan Vännäs – Umeå.

Ett stenbrott i Vännäs skulle kunna bli ny konsertlokal likt Dalhalla.

Projekt pågår om byggande av seniorboende.

Bakgrund till Hållbara bygder 2

- Hållbara bygder 1 pågick 2003-2006
- Hela Sverige ska leva var sammanhållande i det nationella projektet
- Arbetet innebar att skapa en ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet på landsbygden
- 14 pilotbygder deltog
- Lokala utvecklingsplaner med stark demokratisk grund fungerade som bas för arbetet
- Resulterade i nya produkter och verksamheter samt lokal samförvaltning av skyddad natur
- Många skrifter producerades om metoder och processer
- I slutet av projektperioden kom nya insikter om problem med klimatförändringar, oljetillgången, ekosystem som riskerar att slås ut etc.
- Vår uppfattning är att landsbygden är avgörande för de förändringar som är nödvändiga i hela samhället

Fakta om Hållbara bygder 2

- Projektid oktober 2007 – december 2008
- Total budget nationellt, ca 1,6 miljoner + forskarinsatser
- Finansiering, SJV (Jordbruksverk), CBM (Centrum för biologisk mångfald) och HSSL (Hela Sverige ska leva)
- Andra samarbetspartners, SLU (Sveriges lantbruksuniversitet), SNF (Svenska naturskyddsföreningen), LRF (Lantbrukarnas riksförbund)

- Ca 25 pilotbygder ska skapas i hela landet
- Tema: Klimat, energi och miljö
- Vi ska använda mentorer med specialkompetens för att hjälpa till i bygderna
- Projektet kommer att genomföra aktiviteter, stormöten och ta fram ett handledningsmaterial
- Vi ska inspirera andra genom att skapa goda exempel
- Vi är inte ensamma! I bl. a. England så pågår ett stort arbete med ”Transition Towns” (Städer som jobbar aktivt för att bli miljömässigt hållbara.)

Hållbara bygder 2, målsättning

- Öka kunskapen om hållbar lokal utveckling bland målgrupperna
- Förbättra landsbygdspolitiken i hållbar riktning
- Öka förmågan hos medverkande bygder till att på ett uthålligt sätt utveckla sina lokalsamhällen

Planerade aktiviteter inom Hållbara bygder 2

16, 23 okt. samt 7 nov. Seminarier på tre platser i Sverige. Vännäs, Avesta och Värnamo.

1 december Sista dag för intresseanmälan för de lokala utvecklingsgrupperna.

Start för inventering och sammanställning av inspirations- och handledningsmaterial.

December Beslut om vilka bygder som ska delta i Hållbara bygder 2.

15 januari Startseminarium i Uppsala med alla mentorer som ska finnas med under projektiden.

29 januari Det första av tre stormöten för pilotbygderna genomförs i Stockholm. Mötet ska ge utrymme till erfarenhetsutbyte och kunskapsinhämtning. Under stormötet formas arbetsgrupper baserade på vilka inriktningar som de olika pilotbygderna väljer att jobba med. Tillsammans med mentorerna utarbetas en plan för det kommande arbetet.

7-9 mars Vid Landsbygdsriksdagen planeras en utställning samt seminarier utifrån de inledande aktiviteter i Hållbara bygder.

Maj En inspirationsskrift med goda exempel från pilotbygderna påbörjas.

Det andra stormötet genomförs med avstämning av pilotbygdernas arbete. Vid stormötet introduceras även kollegial lärandecirkel som metod.

I anslutning till stormötet anordnas en utbildningsdag med introduktion av inspirations- och handledningsmaterialet. Materialet ska ge kunskaper och verktyg i hållbart lokalt utvecklingsarbete till lokala utvecklingsgrupper, Kommunbygderåd, Länsbygderåd och Leaderområden/LAG-grupper.

November Det tredje stormötet avslutar den kollegiala lärandecirkeln med genomgång och utvärdering av arbetssättet.

December Projektet avslutas.

Föreläsning om klimathotet

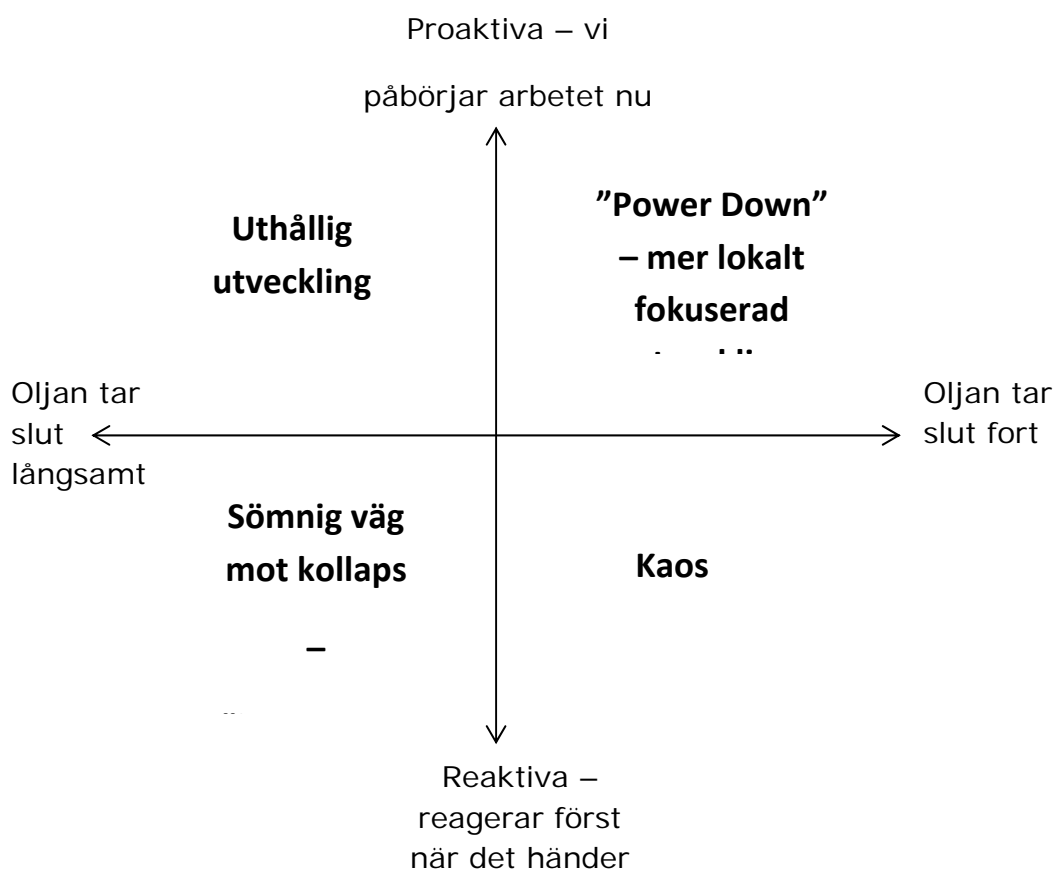
Johanna Björklunds föreläsning om klimathotet och dess konsekvenser kommer att finnas på dvd samt på nätet inom kort. Vi återkommer med hur den rekvireras.

Transition Towns

Inspelning av föredrag om Transition Towns från en konferens: Rob Hopkins, föredragshållaren, börjar med att ursäkta att han inte kunde delta i egen person eftersom han beslutat att inte flyga mer. Skulle han flugit till konferensen så skulle han ha bidragit med 1400 kg kol till atmosfären. Alltså lika mycket som en framtida årsförbrukning kan komma att bli om vi ska fördela mellan oss alla vad som vi möjligen kan släppa ut per år.

Många pratar idag om klimathotet och det är allmänt accepterat. Mer i skymundan har den kommande oljebristen dock kommit. Och båda dessa stora megaförändringar kommer nu samtidigt och troligen tidigare än vi trott, kanske inom 5-10 år.

Vad gäller oljebristen så kan man se det som följer;

De samtidiga stora globala förändringarna, klimatförändring och kommande oljebrist, utgör de största utmaningar mänskligheten någonsin stått inför.

Men de utgör samtidigt en möjlighet. En möjlighet för det lokala och det är samtidigt den enda möjlighet mänskligheten har nu. Att relokalisera och återbygga starka lokala, självförsörjande samhällen med egen lokalproduktion av olika slag.

Men för detta så måste vi agera och förbereda oss nu.

Vi måste skapa en god vision om vad vi vill uppnå.

Dessa kommande förändringar kan ju innebära att vi kan skapa ett bättre samhälle som stämmer mer med hur vi vill leva ett gott liv.

Rob säger här att vi skall återskapa lokal resiliens. Alltså att lokalsamhället ska kunna stå emot förändringar och bibehålla viktiga funktioner.

Lokal kompostering, lokal återanvändning, lokal produktion, lokala byggnadsmaterial etc. är alla exempel på saker som stärker lokal resiliens.

Transporter är en akilleshäla. I England finns 30 miljoner fordon, som om de skulle gå på biobränsle som produceras i England skulle kräva 4 ggr all åkerareal i England eller att man byggde 64 nya kärnkraftverk. Det går inte och det pekar tydligt på att vi måste börja relokalisera.

För bara 30 år sedan gjordes merparten av våra förnödenheter lokalt och sedan importerade vi det extra som vi ville ha för att lyxa till det. Nu är det tvärtom. Nu görs merparten där det för tillfället är billigast i världen och vi gör själva kanske lite extra, lyxen. Detta måste ändras helt.

Rob gick sedan över till att berätta historien om staden Totnes och hur de gett upphov till en stor rörelse i UK, Transition Towns.

Totnes är en stad i sydvästra England på 6000 invånare. De började för två år sedan med att prata om hur de skulle kunna ställa om inför det dubbla hotet av klimatförändring och oljebrist.

- De höll på i nära ett år med medvetandegörande. Alltså att få folk att få upp ögonen för att stora förändringar stod för dörren. De höll filmvisningar med efterföljande fråge- och diskussionsstunder och de höll en serie föredrag om dessa ämnen.
- Samtidigt arbetade de med att söka allianser av olika slag bl.a. med andra grupper som var inne på liknade frågor.
- Efter ett år höll man en stor manifestation för ett fira och markera att nu satte man igång med arbete. Borgmästaren höll tal och man var ca 400 personer på mötet.
- En metod man använt mycket är s.k. öppet forum. Man har haft öppna forum om mat, energi, byggande, psykologin när man ställer om, konst, etc.
- Man ser det som mycket viktigt att lära av de äldre i bygden. De som var med innan den billiga oljan ställde om hela samhället. De som vet hur det såg ut, hur man förhöll sig till varandra och hur man arbetade.
- Man gjorde s.k. sårbarhets revisioner av oljan för olika företag i lokalsamhället. Man analyserade var i systemet de använde olja och hur mycket. Sedan satte man priset till 80 dollar fatet, 100 dollar fatet och 120 dollar fatet och såg vad som hände och hur företaget skulle klara detta.
- Man höll kurser i gammal och ny kunskap som behövs inför en omställning, powerdown.
- Planterade fruktträd.
- Man införde en lokal valuta, Totnes pund.
- Man sammanställde en katalog över alla som producerade mat i lokalsamhället.

- Man gjorde analyser av markanvändningen på jordebruken runt stan.
- Man började berätta historier om omställningen i skolorna.
- Ett lokalt energibolag etablerades.
- Man anordnade fröbytdagar.

Deras 12-stepsprogram se bilaga 1

Idag har mer än 50 städer, byar och bygder anslutit till Transition Towns och mer än 200 städer har börjat arbeta med frågorna.

Avslutningsvis citerade han Anundati Roy; “A new world is not only possible. She is on her way. On a quiet day I can hear her breathing”

För mer information kan du titta på:

- <http://transitiontowns.org/TransitionNetwork> - information about the Transition Network
- <http://transitiontowns.org/TransitionNetwork/Mulling> - listing of communities that are talking to us regarding the possibility of adopting/adapting the transition model for themselves
- <http://transitiontowns.org/TransitionNetwork/Newsletter> - included details of new transition training courses
- <http://transitionculture.org/> - Rob Hopkin's blog

World Café

Gruppdiskussioner av de tre frågorna nedan.

Fråga 1: I förhållande till de problem vi berört idag, vad ger dig hopp?

- Landsbygden uppvärderas
- Förbättrad privatekonomi
- Ett utvecklat samarbete krävs
- En utveckling av Kooperation, gemenskapsföretag och ekonomiska föreningar
- Att vi bor i den delen av världen vi gör
- Vi är problemet - vi kan bli lösningen
- Bra exempel för spridning
- Bättre folkhälsa med mer cykling
- Renare miljö
- Bättre mat: ”back to basic”
- Bättre kollektivtrafik
- Fler arbetstillfällen lokalt
- “Nöden är uppfinningens moder”
- Positiv livskraft i naturen, den återhämtar sig
- Gemensam matsservering för äldre, vuxna, ungdomar och barn i lokalsamhället
- Fler människor kommer att bo på landsbygden
- Reducering av importen
- Fler känner sig behövda
- Undervisning för hållbar utveckling växer fram i skolan
- Nya tekniker ska minska konsumtionen

- Minskade resursflöden och minskad nativitet
- Bevara och använda befintlig kunskap hos äldre
- Minskat barnafödande med ökande BNP
- Det blir ”trendigt” med en ny livsstil
- Ungdomarna kommer att aktiveras
- Äldres kunskaper kommer att bli mer betydelsefulla
- Det ger livskvalité, sammanhang, mening och kreativitet
- SNF bojkottade klorblekt papper – det försvann!
- Krisen är ett hopp

Fråga två: Om du var säker på att lyckas, vad skulle du göra?

- Rättvis fördelning av resurser för rimlig livskvalitet
- Ekonomiska studier av Benkin/Malaska
- Bättre utbildningsnivå hos kvinnor i utvecklingsländer ger ett tryggare liv och ålderdom utan att man behöver föda många barn
- Leta metoder för att vara sparsam med jordens resurser
- Bygga in korta och kännbara återkopplingar. Det måste göra ont att göra fel.
- Framställa miljövänlig energi
- Vara förändringen själv
- Ge tid. Våra val beror på tidsbrist.
- Tid för reflektion, känsla för naturen och för livet
- Börja med enkla saker
- Det ska vara ekonomiskt och lätt att göra rätt
- Möte människor där de är.
- Påverka omgivningen och framför allt de unga
- Ändra på undervisningen i skolorna med färre antal datorer och mer besök i naturen
- Ge alla bilägare en kvot på 600 mil/år och alla mil som överskrider den nivån kostar minst 100:-/mil.
- Ordna en buss som tar 25 personer som kan åka till stan för dem som jobbpendlar
- Ordna egen pelletsproduktion i byn
- Ordna småskalig fjärrvärme för ca 10 villor
- Kombinera dagis och äldreomsorg i den nedlagda skolan
- Starta småskaligt slakteri med köttbutik
- Skriva en bok om balans mellan konsumtion, produktion och miljö som blir rättvis över hela jorden
- Sprida bokens budskap t.ex. genom lärjungar
- Stoppa flaskvatten från Frankrike
- Göra min by självförsörjande på mat och jobb
- Göra min kommun självförsörjande
- Utveckla lokala produktions och marknadssystem baserade på tåg och häst
- Utveckla människors andliga värden: etik, moral och empati
- Engagera alla människor att lösa problemen och ta vara på alla krafter
- Befolka landsbygden

Fråga tre: Vad gör du när du kommer hem?

- Samla ihop en samtalsgrupp och starta en studiecirkel
- Stoppa direktreklamerna
- Påverka skolan att ta vara på de äldres kunskap
- Läs FN:s klimatpanels rapporter
- Fortsätter att arbeta tillsammans med människor som förstår problemet och verka för att dessa människor blir fler

Det fattas två saker:

- 1 Vad är hållbara nivåer i naturen
- 2 Anpassa konsumtion och teknik för att klara de hållbara nivåerna

Återsamling i stora gruppen

Frågor och åsikter:

Hur sprider vi budskapet vidare?

Var finns det pengar? (Se under rubrik "Hur går det till att söka pengar?" nedan.)

Hur sker ansökan av pengar?

Hur får vi tag på människor på regional nivå som jobbar med jord- och skogsbruk på ett uthålligt sätt?

Hur ska jag kunna engagera människor t ex. i en studiecirkel?

Hur skapar vi ett bredare engagemang på landsbygden och i hela landet?

Inslag om Transition Towns på landsbygdsriksdagen?

Hur stor ska en bygd vara? I Hållbara Bygder 1 var storleken en socken dvs. ca 500 till 3000 personer.

Hur mycket kan man vinna i hälsa?

Finns det forskning som visar om innevånarna mår bättre om de samarbetar t.ex. på landsbygden?

Vad behövs för att få igång en början på Hållbara bygder 2?

Går det att engagera Johanna Björklund för föreläsning vid ett annat tillfälle?

Kunskapen om klimathotet finns inte i byarna!

Denna dag krockade tyvärr med en LRF-aktivitet.

Hur går det till att söka pengar?

Medel för att genomföra de lokala projekten i bygderna kan sökas från bl a Landsbygdsprogrammet, Leader, länsstyrelser, kommuner och strukturfonderna. Det går bra att kontakta Uno Lundback om ni har frågor kring detta. Vi ska försöka samla på modeller och erfarenheter kring ansökningsförfaranden.

Organisationer att samarbeta med

Organisationer att samarbeta med kan vara: LRF, skogsägarföreningar, SNF, Coompanion, Hela Sverige ska leva genom t.ex.: LBR (Länsbygderåd), KBR (Kommunbygderåd)

Tips om litteratur, hemsidor mm

- Sök på Google: "Living Planet Report" för att få "ekologiska fotavtryck" och "Living Planet Index"
- www.globio.info Geo-3 rapporter, situationen globalt år 2002 – 2032, 4 scenarier
- Bok – "Ekonomerna, tillväxten och miljön" av Kenneth Hermele
- Idébok från SNF om en hållbar lokal utveckling

- En film – ”6 grader” av Mark Lynnas

Övriga kommentarer under dagen

”Utav bondens svett och möda ska vi alla ha vår föda”

Avslutande ord

Uno Lundback tackar alla för en bra dag och säger att alla deltagare denna dag kommer att kontaktas för avstämning.

OBSOBSOBS. ARBETSMATERIAL

Hållbara bygder vill under det följande året tillsammans med er utveckla en arbetsmodell för lokala bygder att påbörja sitt omställningsarbete i ljuset av de klimat- och energiproblem som vi står inför. Nedanstående arbetsmodell är hämtad från nätverket Transition Towns, ett snabbt växande nätverk mellan städer och bygder i Storbritannien. Materialet är fritt översatt från Transition Towns hemsida <http://transitiontowns.org/transitionnetwork/12steps> . Förhoppningsvis kan ni i er era bygder hitta inspiration till ert eget arbete, men också genom modellen se hur det hänger samman med arbetet på andra orter.

12 STEG FÖR ATT BÖRJA OMSTÄLLNINGEN	9
1. Utse en styrgrupp och besluta om dess avgång redan från början	10
2. Öka medvetandet	10
3. Att lägga grunden	11
4. Organisera en manifestation för att visa och fira att ni är igång	11
5 Etablera arbetsgrupper	11
6. Använd Öppet forum	12
7. Utveckla synliga praktiska manifestationer av projektet	12
8. Underlätta att återta kunskap	13
9. Skapa goda relationer med kommunen	13
10. Hedra de äldre	14
11. Låt det gå dit det vill gå	14
12. Skapa en aktionsplan för att minska energin	14

12 steg för att börja Omställningen

1. Utse en styrgrupp och besluta om dess avgång redan från början

Detta steg syftar till att få igång arbetet.

Hos oss har det fungerat bäst genom att etablera en styrgrupp som driver arbetet genom de första 5 stegen, och att så fort man får ihop minst 4 arbetsgrupper, så avgår medlemmarna i styrgruppen och byts ut mot en representant från varje arbetsgrupp.

Detta kräver en del ödmjukhet av styrgruppsmedlemmarna, men det är viktigt att hela arbetets framgång sätts före individernas intressen.

2. Öka medvetandet

Detta steg syftar till att identifiera allierade, bygga nätverk och allmänt förbereda bygden inför arbetet med omställningen.

En förutsättning för en effektiv plan för minskad energianvändning bygger på att alla är införstådda med effekterna av både den kommande oljetoppen och klimatförändringarna.

Oljetoppen kräver att bygden och hela samhället stärker sin förmåga att anpassa sig till kraftigt minskad energikonsumtion. Samtidigt behöver vi minska utsläppen av växthusgaser för klimatets skull och dessutom minska vår sårbarhet gentemot oundvikliga klimatförändringar.

För att visa på effekterna av kommande förändringar så kan man visa filmer och ta in folk med kunskap för att svara på frågor i samband med visningarna. Det finns många filmer som t.ex. Inconvinient truth (En obehaglig sanning), End of suburbia, Crude awakening, Power of community. Det finns en lista i slutet av rapporten, Transition Towns Primer

Man kan också anordna föredrag med experter som talar om klimatförändring, oljetoppen och lokala lösningar.

Man kan också se till att få in artiklar i lokaltidningar, intervjuer i lokalradio, föredrag i t.ex. lokala föreningar och skolor.

3. Att lägga grunden

Detta steg handlar om att kontakta, samtala med, och söka samverka med andra grupper i bygden för att på ett bra sätt knyta an till tidigare arbete. Bekräfta och värdera allt arbete som redan gjorts och försäkra att det är en viktig del i det fortsatta arbetet. Sök kopplingar mellan tidigare arbete och det arbete som förestår, som alltså behöver grundas på vetskapen om att vi nu står inför både klimatförändringar och oljetopp.

Ge dessa grupper en överblick över den nya situationen, vad det betyder, hur det kanske kommer att påverka bygden och vilka de viktigaste frågorna eller utmaningarna nu är.

Börja fundera på lokala initiativ som kan leda till att ni så småningom börjar finna lokala lösningar

4. Organisera en manifestation för att visa och fira att ni är igång

Detta steg handlar om att skapa en milstolpe för att markera att "nu har projektet kommit igång" och för att göra det till en del i bygden, bygga momentum och för att fira att nu vill bygden agera.

Vår erfarenhet visar att det ofta tar ett halvt till ett år innan man når detta steg.

I Totnes höll vi vår officiella manifestation 10 månader efter att vi började.

Innehållsmässigt handlar manifestationen om att göra alla medvetna om klimatfrågan och oljetoppen, och att vi kan göra något åt det.

Det handlar om vad vi gör som individer och det handlar om att visa på möjligheter att komma över praktiska såväl som psykologiska spärrar.

Manifestationen behöver heller inte bara vara en massa tal utan kan mycket väl vara musik, mat, dans, teater eller annat som man tycker fångar bygdens gemensamma vilja att ge sig på dessa uppgifter.

5 Etablera arbetsgrupper

En viktig del i arbetet är att koppla an till bygdens samlade intelligens och uppfinningsrikedom. För detta bör man sätta upp arbetsgrupper som kan fokusera på olika och speciella frågor.

Varje grupp utvecklar sitt sätt att arbeta och vad de gör, men alla faller inom det gemensamma paraplyet, som syftar till att så småningom få till en energiminskingsplan för bygden.

Idealiskt behövs arbetsgrupper för alla olika aspekter av livet i bygden. Aspekter som tillsammans fångar det som behövs för att bygden skall leva vidare och må väl, t.ex. mat, sopor, energi, utbildning, ungdomar, ekonomi, transporter, vatten, lokalt beslutsfattande, osv.

Varje arbetsgrupp fokuserar på sitt område och utvecklar hur bygden skall kunna bli mer resiliert (osårbar) samt minska sina utsläpp av växthusgaser. Dessa gruppers arbete blir sedan delar i bygdens gemensamma aktionsplan för att minska energianvändningen och koldioxidutsläpp.

6. Använd Öppet forum

Vi har funnit att Öppet forum är en effektiv metod för att hålla möten.

Öppet forum borde rent teoretiskt inte fungera. En stor grupp människor samlas för att utforska en speciell fråga utan att man har en agenda. Men, vi har haft öppet forum möten om mat, energi, hus och boende, ekonomi, förändringens psykologi. Vid slutet av varje möte har alla sagt vad de ville, utförliga anteckningar har gjorts, kontakter har tagits och viktiga samtal har förts och ett stort antal idéer har fötts och visioner har definierats.

Man kan läsa mer om Öppet forum i Harrison Owens bok *Open space technology, a users guide*, eller i Peggy Holms och Tom Devane *The change handbook, group methods for shaping the future*.

På svenska kan man läsa "Dialog! Handbok för ökad möteskompetens, effektiv planering och verklig demokrati", av Ingrid Olausson 1996.

7. Utveckla synliga praktiska manifestationer av projektet

Det är viktigt att arbetet inte uppfattas som bara en massa prat där folk sitter och gör planer som aldrig kommer att bli verklighet. Man bör snart komma igång med praktiska konkreta resultat i bygden. Detta bidrar till att andra uppskattar arbetet och de kan också bli intresserade av att delta.

Det är dock en svår balansgång att å ena sidan skapa synliga konkreta resultat och å andra sidan inte skapa projekt som senare visar sig inte passa in i det slutresultat man vill åstadkomma, alltså i bygdens aktionsplan för att minska koldioxidutsläpp och stärka bygdens resiliens. I Totnes fanns en

grupp som planterade valnötsträd i centrala staden. Det gav delvis en profil åt projektet och träden skall ge oss frukter i framtiden så vi slipper importera.

8. Underlätta att återta kunskap

För att kunna bemöta oljetoppen och hejda de pågående klimatförändringarna behöver vi övergå till en lägre energiförbrukning och återskapa den lokala produktionen och konsumtionen. Detta innebär att vi lära oss en massa saker som våra tidigare generationer tog för givna.

En av de viktigaste saker för en bygd som arbetar med dessa frågor är att vända den pågående trenden som pågått under de senaste 40 åren och som inneburit att vi har förlorat en massa viktig lokal kunskap som våra föräldrar och deras föräldrar hade.

Undersökningar tillsammans med de äldre i bygden är en del i detta arbete. De levde ju innan det nuvarande slit- och slängsamhället kom och de har kunskap om och förstår vad ett lågenergisamhälle innebär.

I Totnes har vi t.ex. gett oss på att lära oss om att reparera saker, matlagning, underhåll av olika saker som t.ex. cyklar, bygga med de material som finns i bygden, isolering, färgning, örter, grönsaksodling, energieffektivisering, etc.

Detta stora återtagande av gamla lokala kunskaper innebär ett stärkande av bygden och bygdens egen förmåga att finna lösningar, att finna praktiska resultat och att arbeta tillsammans.

Man kommer också att se hur roligt det är att lära.

9. Skapa goda relationer med kommunen

Oavsett hur bra bygden kommer att lyckas med att sätta igång olika projekt och uppnå praktiska resultat, så behöver man goda relationer med sin egen kommun. Vare sig det handlar om planeringsfrågor, finansiering eller kontakter, så behöver man kommunen som någon form av deltagare. Och ofta visar det sig att kommunen är mycket positiv, stödjande och vill samverka för ett bra resultat.

I Totnes utvecklar vi just nu en aktionsplan för att minska energiåtgången och vi försöker göra den på samma sätt som kommunens egen utvecklingsplan. Och, vi tänker oss att en dag i framtiden, kanske

inte långt bort, så när oljepriset 120 dollar fatet och kommunen sitter då dels med sin egen utvecklingsplan och dels med vår plan. Troligen kommer de då att se att vår plan är den som faktiskt är den realistiska och som ser på de riktiga frågorna. Den egna utvecklingsplanen kommer då att stillsamt förpassas till papperskorgen. (Vi kan drömma!)

10. Hedra de äldre

För oss som är födda på 60-talet eller senare när oljan funnits i överflöd är det svårt att föreställa sig ett samhälle med mindre olja. Varje år har karakteriserats av att det funnits mer olja än året före. Det har varit en ständig ökning av billig energi i form av olja.

För att förstå hur det kan se ut med mindre olja så måste vi lyssna på och lära från dem som levde och var med i perioden innan den billiga tog över och då speciellt de som var med under perioden mellan 1930 till 1960.

Det är dock viktigt att tydliggöra att vi inte förespråkar att samhället skall återgå till det gamla. Men det är uppenbart att det finns mycket i det gamla som är viktigt att lära om och som kommer att underlätta och vara viktigt för framtiden, som t.ex. hur man gjorde olika saker, hur olika delar av bygden samverkade och hur man lyckades försörja sig själv med mat och andra förnödenheter.

Att lära om allt detta kan också vara mycket betydande för hur vi kan lära om hur vi idag kan återskapa och stärka en känsla för bygden och platsen.

11. Låt det gå dit det vill gå

Trots att man ofta har en klar ide om hur arbetet skall utvecklas och vart det skall ta vägen så händer nästan alltid en massa saker som drar åt andra håll. Om man är alltför rigid och håller fast vid sin ursprungside så kan det medföra att arbetet fastnar och att man bara förlorar en massa energi. Din roll är inte att presentera alla svaren utan att stödja bygden att gemensamt definiera och initiera bygdens egen omställning.

Om du håller fokus på nyckelfrågorna, som är att stärka bygdens resiliens och minska koldioxidutsläppen, så kommer du att få se hur bygdens samlade intelligens och uppfinningsrikedom gör att en nydanande och praktiskt genomförbar plan kommer att växa fram.

12. Skapa en aktionsplan för att minska energin

Varje arbetsgrupp kommer att ha fokuserat på praktiskt genomförbara aktiviteter för att stärka bygdens beredskap för den nödvändiga omställningen.

Tillsammans utgör dessa aktiviteter bygdens aktionsplan för att minska energinåtgången. Planen blir ett uttryck för bygdens förmåga att tillsammans planera sin egen framtid beaktande både oljetoppen och klimatförändringar.

Hittills har vi i Totnes tagit många praktiska, konkreta initiativ, men ännu så länge utgör de bara en liten del av allt det som håller på att växa fram av alla tillsammans.

Vad gäller tiden för planen, så kommer olika bygder att ha olika tider beroende på omständigheter och förutsättningar. Men det viktiga är inte att planen skall vara genomförd vid en bestämd tid. Det viktiga är att vi har börjat omställningen.